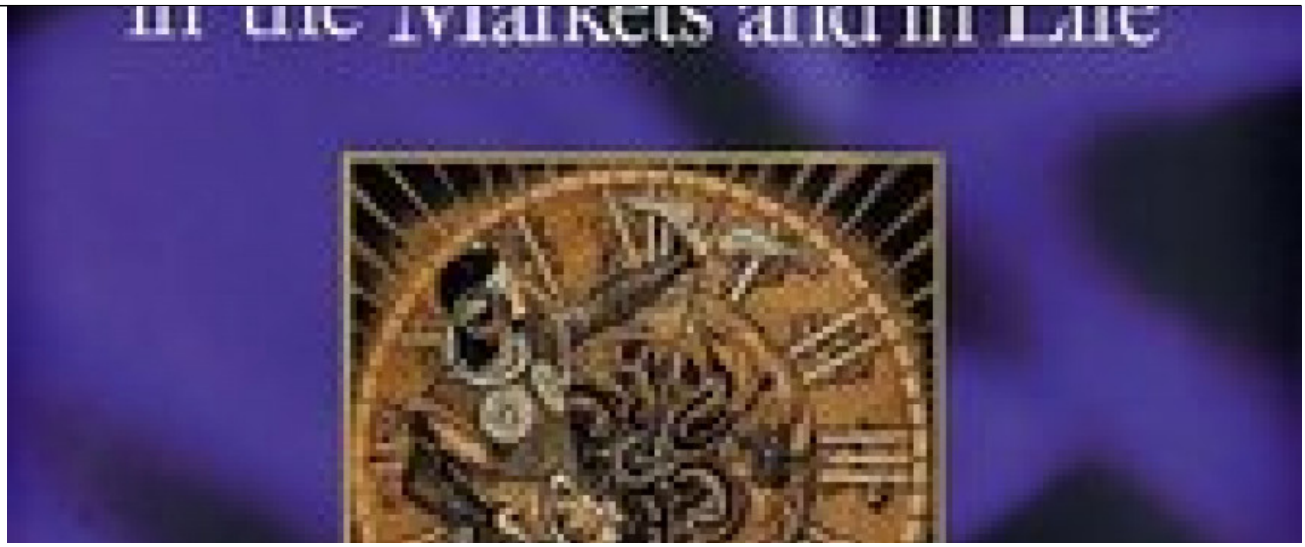

Kitekint? - A véletlen ereje

2009 szeptember 13. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása

Még nincs értékelve

Mérték

Világunkban a véletlennek nagyobb a szerepe, mint gondoljuk, mert az agyunk szeret visszafelé is oksági összefüggéseket találni. A múltban megtörtént eseményekb?l vajon levezethet?-e a jöv??

Mit tudhat egy könyv, amely a világ vezet? üzleti lapja, az amerikai Fortune magazin szerint "minden id?k egyik

legokosabb könyve"? Nassim Taleb matematikai képletekt?l mentesen vegyít matematikát, filozófiát, közgazdaságot és történelmet, teszi ezt lebilincsel?en izgalmasan és olvasmányosan. Szerz?nk évtizedekig t?zsdei bróker volt New Yorkban, majd dezertált, és írt egy könyvet, amely valóban megvátoztatja gondolkodásunkat életr?l, történelemr?l, politikáról és gazdaságról.

Az ókori Lüdia királya, a mesésen gazdag Kr?zus megkérdezte a hozzá látogató athéni törvényhozót, Szolónt, hogy szerinte is ?-e a legboldogabb ember a világon. Solón válasza kitér? volt: "Mai helyzetedb?l nem látható el?re a jöv?d". Valóban, Kr?zus csatát vesztett a perzsa Dáriusz ellen, és éppen vitték a máglyára, amikor felkiáltott: "Szolón, igazad volt!" Dárius kikérdezte, s a történet hallatán megkegyelmezett neki, mert felrémlett benne, hogy ez vele is megtörténhet.

Szerz?nk szerint világunkban a véletlennek nagyobb a szerepe, mint gondoljuk, mert agyunk szeret visszafelé is oksági összefüggéseket találni. Agyunk a túlélést keresi, ehhez szabályokat és törvényeket próbál találni, melyek a múltban megtörtént eseményekb?l tervezhet? jöv?t sugallnak. A történelem, a t?zsde, életünk és a politika azonban tele van vak véletlenekkel, amelyek között nincs ok-okozati kapcsolat, és szerencse dolga, hogy jól vagy rosszul alakulnak az események. Sokáig mehetnek jól a dolgok, majd hirtelen, mindenki számára váratlanul elromlanak: beüt a t?zsde, a politika vagy a magánélet válsága.

A barokk kor két francia gondolkodója, Montaigne és Descartes közül szerz?nk el?bbivel ért egyet, aki a bizonytalanságot, esetlegességet látta az életben, szemben a racionalizmus atyjával, aki lineáris okokozati láncokban látta a világot. Tabb szerint az életben a szerencse fontosabb, mint a képességek, a véletlen szerepe nagyobb az el?re meghatározottságnál, a valószín?ség a bizonyosságnál többször fordul el?, a hit er?sebb a tudásnál, az elmélet szilárdabb a valóságnál, és a véletlen egybeesés legy?zi az oksági összefüggést. Ezért van, hogy a t?zsdén a szerencsés flótás jobban teljesít, mint a legképzettebb bróker, és az nyer, aki túlélésre játszik - ellentétben azzal, aki állandóan jobb akar lenni mindenki másnál. A tapasztalat többet ér, mint a csillogó képességek, mert az ?szül? halánték már sokat látott, hosszú id?szakokat, amikor megtört a korábbi trend, és ellentétükbe fordultak a dolgok.

Robert Shiller kezdett el?ször kételkedni abban, hogy a pénzpiacok, s általában a piacok ésszer?en m?ködnek. Azt találta, hogy a múltból levezetett racionális várakozásoknál hol magasabbak, hol sokkal alacsonyabbak voltak a részvényárak. Ami dönt? volt, az a ritkán el?forduló, de nagy változást hozó fordulat, az el?re nem látható, véletlenszer?en beüt? válság, ami minden korábbi nyereséget lenulláz. A ritka esemény váratlan, ezért fordulhat el?. Soros György is e ritka szakaszokban tett szert nagy vagyonra, szerz?nk is ilyenkor játszik a t?zsdén. A pénzpiacokon azok nyerik a legtöbbet, akik hosszú ideig mindig veszítenek egy kicsit, de a válságban óriásit nyernek: ?k a krízis nagy vadászai. A t?zsdén a sok információ megtéveszt, mert magabiztossá tesz: vakká a váratlan és ritka eseménnyel szemben. Mindez érvényes az életünk sok területén; ahol a véletlennek nagy szerepe van, ott mindig a ritkán el?forduló, de jelent?s változást hozó eseményekre kell figyelni. Gyanakvással kell kezelni mindent, ami csak egy forgatókönyvvel számol, ami ésszer?, ok-okozati és lineáris, mert a vak véletlen mindent felboríthat. A t?zsde, a történelem és a mindennapi élet világában egyaránt igaz, hogy mindig minden megtörténhet.

Várjuk tehát a váratlant, a véletlent, az ésszer?tlent, a politika szerencsés fordulatát Magyarországon.

Matolcsy György, hetivalasz.hu

Ajánló